

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

10 JUILLET 1952.

PROPOSITION DE LOI

portant modification de la loi du 22 mars 1886
sur le droit d'auteur.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent exposé a pour but de signaler le moyen susceptible d'assurer le financement d'un mouvement dont les gouvernements se sont préoccupés jusqu'ici sans jamais pouvoir le réaliser ainsi qu'il le faudrait : celui de l'éducation musicale populaire, du rayonnement culturel, de l'initiation artistique des masses, des loisirs du travailleur, etc.

Que de projets élaborés déjà et restés sans suite malgré la bonne volonté évidente des dirigeants soucieux d'élever le niveau intellectuel du peuple grâce à une organisation constructive et corollaire de l'enseignement général si développé en ce pays !

Le « Fonds » nécessaire à cette réalisation de haute portée sociale pourrait cependant être constitué — sans charge nouvelle pour l'Etat — en recourant à la formule « *Domaine public payant* » renseignée dans le bulletin du Droit d'auteur (volume II, 1949) publié par l'Unesco et consacré à l'étude comparative du droit d'auteur et aux travaux du comité d'experts.

Une modification à la loi belge sur le droit d'auteur du 22 mars 1886 permettrait de résoudre définitivement la question tant de fois posée de l'éducation musicale populaire, tout en dotant la Belgique d'une institution culturelle de premier ordre.

Toute création intellectuelle, scientifique, littéraire ou musicale doit nécessairement être publiée (éditée) ou tout au moins être reproduite en un nombre d'exemplaires suffisant, si son auteur en escompte le revenu indispensable à son existence.

Peu enclin, dans la très grande majorité des cas, aux tractations commerciales, et manquant, par trop souvent, de l'argent nécessaire, inorganisé au surplus, l'auteur n'a

10 Juli 1952.

WETSVOORSTEL

tot wijziging der wet van 22 Maart 1886
op het auteursrecht.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Deze uiteenzetting heeft ten doel de aandacht te vestigen op het middel om de financiering te verzekeren van een beweging waarvoor de regeringen tot dusver, belangstelling betoonden, zonder ze ooit te kunnen verwezenlijken zoals het hoort : de muzikale volksopleiding, de culturele verspreiding, de artistieke opleiding van de massa, de ontspanning van de arbeider, enz.

Hoeveel ontwerpen werden er al niet opgemaakt die zonder gevolg gebleven zijn, in weerwil van de klaarblijkelijke bezorgdheid van de overheid om het intellectueel peil van het volk te verheffen dank zij een constructieve organisatie naast het algemeen onderwijs dat zich zo zeer ontwikkeld heeft in ons land ?

Het « Fonds » dat vereist is voor de verwezenlijking van dit verheven maatschappelijk doel zou nochtans, zonder nieuwe last voor de Staat, kunnen gevormd worden dank zij de formule « *betalende publieke eigendom* » toe te passen, welke voorkomt in het Bulletin der Auteursrechten (Deel II, 1949) uitgegeven door de Unesco en gewijd aan de vergelijkende studie van het auteursrecht en aan de werkzaamheden van het comité van deskundigen.

Dank zij een wijziging van de Belgische wet van 22 Maart 1886 op het auteursrecht zou men de kwestie van de muzikale volksopleiding, die zich zo dikwijls heeft gesteld, voorgoed kunnen oplossen, en tevens aan België een culturele instelling van eerste gehalte bezorgen.

Ieder intellectueel, wetenschappelijk, letterkundig of muzikaal werk moet noodzakelijk worden uitgegeven of ten minste gereproduceerd in een voldoende aantal exemplaren indien de auteur er van daaruit de nodige inkomsten hoopt te halen voor zijn bestaan.

De auteurs zijn in de meeste gevallen weinig tot handels- onderhandelingen geneigd, zij hebben al te dikwijls gebrek aan het nodige geld en bovendien zijn zij niet georgani-

eu jusqu'ici qu'un seul moyen de se faire valoir ; céder son œuvre à un éditeur, lequel s'arroge en même temps que tous les droits de propriété sur l'ouvrage, la part d'éditorialité incluse dans la répartition des droits d'exécution publique, ainsi que les bénéfices de vente; quant au compositeur, il ne lui reste que la part lui revenant du fait des exécutions publiques de son œuvre, part réduite encore par les sociétés du droit d'auteur pour frais d'administration — 30 % en général. Il y a lieu de constater toutefois que des éditeurs favorisent certains grands compositeurs par des commandes, ou par des « royalties » sur la vente (10 %, rarement plus); mais ces avantages ne concernent qu'une infime minorité de producteurs intellectuels de grande classe.

Soulevée par Beaumarchais, la question du droit des auteurs fut portée à la Constituante, qui par son décret du 13 janvier 1791 décida que les auteurs, leurs héritiers ou cessionnaires seraient propriétaires des ouvrages pendant cinq ans. Sous l'Empire, par décret du 5 février 1810, le droit des auteurs était garanti à l'auteur ou à ses enfants pendant vingt ans. La loi du 19 août 1854 porta à trente ans la jouissance des droits de l'auteur par ses enfants, soit à partir du décès de l'auteur, soit à l'extinction du droit de la veuve. La durée des droits accordés par les lois antérieures aux héritiers a enfin été portée à cinquante ans à partir du décès de l'auteur, par la loi du 14 juillet 1866. Cette disposition figure dans la loi belge du 22 mars 1886: elle est toujours en vigueur.

Propriété littéraire ou musicale n'est en réalité que le privilège exclusif d'une exploitation temporaire, un monopole régi par la loi et par des conventions internationales, comme les brevets d'invention, les modèles, marques de fabrique, pour lesquels on a créé la locution également inexacte de propriété industrielle. L'auteur n'est pas propriétaire de son œuvre, comme on l'est d'un meuble, d'un immeuble; il n'a qu'un privilège qui lui vient de la loi, celui de l'exploiter pendant un temps déterminé (50 ans : article 2 de la loi du 22 mars 1886) après lequel la protection cesse : l'ouvrage tombe alors dans le domaine public et peut être livré à la publicité sans que l'auteur, qui ne peut plus s'opposer à cette publication, en tire le moindre avantage.

*Système dit « Domaine public payant »
(Vol. II, 1949, Unesco).*

Après l'expiration du délai normal de protection, c'est-à-dire quand l'œuvre tombe dans le domaine public, l'utilisateur de l'œuvre doit payer une redevance, généralement perçue par la Société d'auteurs, qui emploie ces fonds à des fins culturelles ou pour aider les auteurs nécessiteux, leur famille, ou leurs héritiers s'il en reste. Dans certains cas, l'Etat peut aussi être l'un des bénéficiaires de cette institution. Il n'y a que cinq pays au monde (six, si l'on inclut l'U.R.S.S.) dont la législation connaisse cette institution. Ce sont : l'Uruguay (1937); la Bulgarie (1939); l'Italie (1941); la Roumanie (1945); la Yougoslavie (1946).

L'application de ce système n'est soumise à aucune limitation de temps. C'est ainsi que les utilisateurs des œuvres de Shakespeare ou de Molière doivent verser une redevance.

seerd, zodat zij tot dusver slechts over één middel beschikken om ingang te vinden : hun werk afstaan aan een uitgever die zich, met alle eigendomsrechten op het werk, tevens het uitgeversaandeel dat begrepen is in de verdeling van de rechten op openbare uitvoering, alsmede de verkoopwinsten toeëigent, voor de toondichter blijft er alleen het aandeel over dat hem toekomt van de openbare uitvoeringen van zijn werk, aandeel dat nog verminderd wordt door de verenigingen voor auteursrechten wegens administratiekosten — over 't algemeen 30 t. h. Zeker, er zijn uitgevers die sommige grote componisten begunstigen door bestellingen of door « royalties » op de verkoop (10 t. h., zelden meer); maar die voordelen slaan slechts op een uiterst kleine minderheid van intellectuele voortbrengers van hoog gehalte.

Het vraagstuk van het recht van de auteurs werd te berde gebracht door Beaumarchais en het werd aanhangig gemaakt bij de Constituante, welke bij decreet van 13 Januari 1791 besloot dat de auteurs, hun erfgenamen of concessionarissen eigenaar zijn van de werken zouden zijn gedurende vijf jaar. Onder het Keizerrijk werd het recht van de auteurs bij de creet van 5 Februari 1810 gedurende twintig jaar gewaarborgd ten gunste van de auteur of van zijn kinderen. Bij de wet van 19 Augustus 1854, werd het genot van de rechten van de auteur voor de kinderen gebracht op dertig jaar, hetzij vanaf het overlijden van de auteur, hetzij vanaf het vervallen van de rechten van de weduwe. De duur van de rechten, aan de erfgenamen bij vorige wetten verleend, werd ten slotte bij de wet van 14 Juli 1866 gebracht op vijftig jaar vanaf de dood van de auteur. Bedoelde bepaling komt voor in de Belgische wet van 22 Maart 1886 en zij wordt nog toegepast.

De letterkundige of muzikale eigendom is feitelijk alleen het uitsluitend voorrecht van een tijdelijke exploitatie, een door de wet en door internationale overeenkomsten beheerd monopolie, zoals de uitvindingsoctrooien, de modellen, fabrieksmerken, waarvoor men de eveneens onjuiste benaming « nijverheidseigendom » in het leven heeft geroepen. De auteur is geen eigenaar van zijn werk, zoals men eigenaar is van een roerend of onroerend goed; hij heeft slechts een voorrecht dat hij krachtens de wet verkrijgt, om het werk te exploiteren gedurende een bepaald tijdperk (50 jaar : art. 2 van de wet van 22 Maart 1886), na het verstrijken waarvan de bescherming ophoudt te bestaan : het werk vervalt alsdan in het publiek domein en het kan worden verbreid zonder dat de auteur, die zich tegen bedoelde verbreiding niet meer kan verzetten, het minste nut daaruit haalt.

*Stelsel genaamd « betalende publieke eigendom »
(Deel II, 1949, Unesco).*

Na het verstrijken van de normale beschermingstermijn, met andere woorden, wanneer het werk in publieke eigendom vervalt, moet hij, die gebruik maakt van het werk, een recht betalen, dat over het algemeen wordt geïnd door de Auteursvereniging, welke bedoelde geldmiddelen aanwendt tot culturele doeleinden of om steun te verlenen aan behoeftige auteurs, aan hun gezinnen of erfgenamen, indien er nog zijn. In sommige gevallen kan de Staat ook een van de genothebbers van die instelling zijn. In de wereld zijn slechts vijf landen (zes, zo men de U. S. S. R. medetelt), waarvan de wetgeving een dergelijke inrichting voorziet. Het zijn : Uruguay (1937), Bulgarije (1939), Italië (1941), Roemenië (1945), Joegoslavië (1946).

De toepassing van dit stelsel is aan geen tijdsbeperking onderworpen. Zo moeten zij, die gebruik maken van de werken van Shakespeare of Molière, een recht storten.

La loi italienne dit expressément que les œuvres d'origine étrangère y sont également assujetties.

Il a été perçu en Italie, au titre *Domaine public payant*, sur les exécutions, les représentations publiques et les émissions radiodiffusées :

en 1941 : 1 million de liras,
en 1942 : 2 millions de liras,
en 1947 : 12 millions de liras,
en 1948 : 39 millions de liras.

L'Association des Editeurs Italiens a payé par contrat à la Caisse Nationale de Secours des Ecrivains :

en 1948 : 5 millions de liras,
en 1949 : 5.500.000 liras.
(d'après le « Bulletin du droit d'auteur », Unesco, 1949, Vol. II).

Mouvement éducatif populaire.

Le Droit de suite, légal en Belgique depuis 1921, constitue en fait le précédent naturel du *Domaine public payant* susceptible de fournir annuellement les fonds nécessaires au Mouvement éducatif populaire conforme, et répondant en tous points, à la loi du 3 avril 1929 et l'Arrêté Royal du 3 mars 1930 instituant et organisant le Conseil Supérieur de l'Education Populaire.

La présente proposition n'a d'autre but que d'apporter au Service Educatif nouvellement créé au Ministère de l'Instruction Publique les moyens d'action directe lui permettant de remplir la mission lui dévolue.

Grâce aux ressources provenant du *Domaine public payant* dûment surveillé et administré — et tout gratuit pour l'Etat — un budget spécial pourrait être prévu au Service Educatif en faveur notamment de l'art choral et instrumental. Le taux de la taxe serait modéré. La création d'une section des sociétés populaires de musique relevant du Service Educatif devrait être conçue de manière à laisser toute autonomie — dont elles sont jalouses — aux sociétés; elle serait dotée d'un Conseil composé de techniciens éprouvés choisis tant parmi les Directeurs que parmi les administrateurs de ces groupements; un Conseiller technique, agréé par le Conseil précité, serait adjoint au Directeur Général du Service Educatif afin d'éviter à celui-ci toute charge nouvelle.

Il deviendrait ainsi possible de passer à une action vraiment constructive, selon le programme envisagé comme suit :

- 1° Relevé et état actuel des sociétés populaires de musique;
- 2° Moyens tendant à augmenter leur standing;
- 3° Organisation des concours d'exécution instrumentale;

A. — Concours individuels (formation des solistes);

B. — Concours des ensembles.

Outre des récompenses prévues, les lauréats seraient spécialement recommandés par le Conseil, appuyés par la Direction Générale du service éducatif aux Instituts de

In de Italiaanse wet wordt uitdrukkelijk bepaald dat de werken van buitenlandse herkomst er eveneens aan onderworpen zijn.

De betalende publieke eigendom heeft in Italië de volgende bedragen opgebracht, die geïnd werden op de uitvoeringen, openbare vertoningen en radio-uitzendingen :

in 1941 : 1 miljoen lire,
in 1942 : 2 miljoen lire,
in 1947 : 12 miljoen lire,
in 1948 : 39 miljoen lire.

De Vereniging van de Italiaanse Uitgevers heeft de volgende bedragen, volgens contract, gestort in de Nationale Hulpkas voor de Schrijvers :

in 1948 : 5 miljoen lire,
in 1949 : 5.500.000 lire (volgens het « Bulletin du droit d'auteur », Unesco 1949, vol. II).

Beweging voor Volksopleiding.

Het Volgrecht, wettelijk in België sedert 1921, vormt in feite het natuurlijk precedent van de *betalende publieke eigendom*, die jaarlijks de nodige geldmiddelen moet verschaffen aan de Beweging voor Volksopleiding, overeenkomstig met en op alle punten beantwoordend aan de wet van 3 April 1929 en het Koninklijk besluit van 3 Maart 1930 tot instelling en inrichting van de Hoge Raad voor Volksopleiding.

Dit voorstel heeft geen ander doel dan aan de pas bij het Ministerie van Openbaar Onderwijs opgerichte Dienst voor Volksopleiding de rechtstreekse actiemiddelen aan de hand te doen, die hem moeten in staat stellen de hem opgelegde taak te vervullen.

Dank zij de geldmiddelen, voortkomend van de behoorlijk gecontroleerde en beheerde — en voor de Staat gans kosteloze — betalende publieke eigendom, zou een bijzondere begroting kunnen opgemaakt worden voor de Dienst voor Volksopleiding, ten gunste o.m. van de instrumentale kunst en de koorkunst. Het bedrag der taxe zal gematigd zijn. De oprichting van een afdeling voor populaire muziekverenigingen, afhankelijk van de Dienst voor Volksopleiding, zou zodanig moeten opgevat worden dat de verenigingen hun volledige autonomie — waar ze ten eerste op gesteld zijn — behouden. Aan de afdeling zou een Raad worden toegevoegd, samengesteld uit beproefde technici, die gekozen worden, zowel onder de Directeurs als onder de beheerders van deze groeperingen; een Technisch Adviseur, door voormelde Raad erkend, zou aan de Directeur-Generaal van de Dienst voor Volksopleiding worden toegevoegd om deze elke nieuwe last te besparen.

Aldus zou het mogelijk zijn over te gaan tot een werkelijk opbouwende actie, volgens een als volgt opgevat programma :

- 1° Lijst en huidige staat van de populaire muziekverenigingen;
- 2° Middelen om hun standing te verhogen;
- 3° Inrichting van wedstrijden voor instrumentale muziekuitvoeringen :

A. — Individuele wedstrijden (opleiding van solisten);

B. — Wedstrijden voor de ensembles.

Buiten vastgestelde beloningen, zouden de laureaten door de Raad, daarin gesteund door de Algemene Directie van de Dienst voor Volksopleiding, bijzonder aanbevolen

radiodiffusion, Syndicats d'Initiative, organisations touristiques (concerts d'été); les sociétés de mérite seraient subsidiées afin de leur permettre de se produire à l'étranger dans de bonnes conditions d'exécution (échanges culturels, artistiques, nationaux et internationaux).

4° Organisation de concours internationaux.

L'aspect littéraire (sociétés dramatiques, lyriques, théâtre national) ferait l'objet, lui aussi, d'une mise au point digne du pays des antiques Chambres de Rhétorique.

Pour assurer cette Renaissance d'Art Populaire et rendre enfin au Domaine public le caractère de large participation humaine selon le vœu du législateur d'antan, il suffirait de compléter la loi sur le Droit d'Auteur du 22 mars 1886.

worden bij de Instituten voor Radio-omroep, de Verenigingen voor Vreemdelingenverkeer, en de organisaties voor toerisme (Zomerconcerten); de verdienstelijke verenigingen zouden gesubsidieerd worden ten einde ze in de gelegenheid te stellen in het buitenland op te treden in degelijke voorwaarden van uitvoering (culturele, artistieke, nationale en internationale uitwisselingen);

4° Inrichting van internationale wedstrijden.

Ook het letterkundig aspect (toneel- en lyrische verenigingen, nationaal toneel) zou het voorwerp uitmaken van een regeling die het land der oude Rederijerskamers waardig is.

Om die wederopleving van de volkskunst te verzekeren en eindelijk aan de publieke eigendom het karakter terug te geven van een ruime, menselijk opgevatte deelneming, naar de wens van de vroegere wetgever, zou het volstaan de wet van 22 Maart 1886 op het auteursrecht aan te vullen.

André SAINT-REMY.

PROPOSITION DE LOI

Article unique.

Il est ajouté à la loi du 22 mars 1886 sur le droit d'auteur une section VIII intitulée « Domaine public payant » et comprenant un article 39 ainsi conçu :

« Toute exécution publique, la reproduction sous quelque forme que ce soit, la vente, distribution, cession d'œuvres musicales, littéraires, scientifiques, de toute provenance et tombées dans le Domaine Public, est soumise, sous l'appellation *Domaine Public payant*, à une taxe dont le taux sera déterminé par arrêté royal et dont le produit total et annuel sera destiné au Ministère de l'Instruction Publique, en vue de promouvoir l'éducation populaire. »

9 juillet 1952.

WETSVOORSTEL

Enig artikel.

Aan de wet van 22 Maart 1886 op het auteursrecht wordt onder de titel « Betalende publieke eigendom » een achtste afdeling toegevoegd, die een artikel 39 bevat, dat luidt als volgt :

« Elke openbare uitvoering, de reproductie in welke vorm ook, de verkoop, uitdeling, het afstaan van in publieke eigendom vervallen muzikale, letterkundige, wetenschappelijke werken van elke oorsprong is onder de benaming « *Betalende publieke eigendom* » onderworpen aan een taxe waarvan het bedrag bepaald wordt bij Koninklijk besluit en waarvan de gehele jaarlijkse opbrengst bestemd is voor het Ministerie van Openbaar Onderwijs om de volksopleiding te bevorderen. »

9 Juli 1952.

A. SAINT-REMY,
A. VERBIST,
L. MUNDELEER,
R. LEFEBVRE,
K. HUYSMANS.